

**JEAN
SHINODA
BOLEN**

**Kaip suvokti akimirkas,
keičiančias mūsų
gyvenimus**

PSICHOLOGIJOS

DAO

Alma littera

TURINYS

Įvadas į 25-ąjį jubiliejinį „Psichologijos Dao“ leidimą	8
Pratarmė	12
1 SKYRIUS Kas yra Dao... Kas yra šokis	17
2 SKYRIUS C. G. Jungas, sinchroniškumas ir savastis	33
3 SKYRIUS Agathos Christie požiūris į sinchroniškumą	55
4 SKYRIUS Tarsi būdravimo sapnas	73
5 SKYRIUS Atsitiktiniai susitikimai, kurie virsta reikšmingais santykiais	93
6 SKYRIUS Sinchroniška „Permainų knygos“ išmintis	113
7 SKYRIUS Parapsichologinės sinchroniškumo dėlionės detalės	129
8 SKYRIUS Dao – kaip kelias klausant širdies	151
9 SKYRIUS Dao potyrių žinutė: mes ne vieni	165
Literatūros sąrašas	179
Rodyklė	184

PRATARMĖ

„Kai mokinys bus pasirengęs, atsiras ir mokytojas.“ Šis senovės kinų posakis perteikia esminę Rytų minties idėją – sąsajas tarp žmogaus psichikos ir kasdienių įvykių, tarp vidinio ir išorinio pasaulio. Sinchroniškumas, kurį C. G. Jungas apibrėžė kaip „prasmingą sutapimą“, tėra vienas iš pavyzdžių, kaip šios sąsajos pasireiškia mūsų kasdiniame gyvenime. Rytų filosofija atsižvelgė į pamatinius saitus, jungiančius mus su kitais, mus ir visatą, esminę tikrovę ir pavadino tai Dao. Tiems, kurie pajuto įvykių, sapnų ir susitikimų, kurie, regis, yra prasmingesni, nei gali pasirodyti, galią, tai tampa langu į kur kas platesnę ir visybiškesnę pasaulį nei pagrįstą loginiais samprotavimais ir konkrečiais faktais.

Kadangi man itin artimas visybiškumas ir totalumas, šios knygos struktūra toli gražu ne linijinė. Priešingai, kviečiu jus į kelionę ratu aplink temą – arba, pavartojuant

liežuvį laužantį C. G. Jungo žodį „apvaikščiojimą“, procesą, per kurį bus atskleisti tam tikri aspektai, vienu kartu nušviečiant tik dalį – kaip „Pionieriaus“ zondas fotografuodamas suko ratu aplink Venerą. Knygos skyriai – kaip tos nuotraukos, kiekvienas iš skirtingų perspektyvų atskleidžia tam tikrą sinchroniškumo ir Dao aspektą.

Mano pačios pažintį su Dao paskatino asmeninė patirtis. Paaiškinimai atsirado kur kas vėliau. Tiems, kurie prasmę įžvelgia idėjose, aš pateiksiu paaiškinimus, atsiradusius remiantis mano patirtimi – t. y. bendrą supratimą, kad sinchroniškumas yra Dao atitikmuo, ir priešzastis, kodėl mums, vakariečiams, taip nelengva pripažinti šią Rytų pamatinės ir nepastebimos realybės sampratą. Kiti skaitydami gali susigriebti prisimeną savąsias Dao patirtis, per kurias intuityviai viską suprato.

Mano supratimas apie C. G. Jungo sinchroniškumo, kolektyvinės pašamonės ir Savasties archetipų sąvokas formavosi dirbant psichiatre. C. G. Jungo teorijos žinios itin naudingos norint perprasti visą sinchroniškumo prasmę; tačiau supratimas įmanomas ir per pavyzdžius bei aprašymus, kurie pateikiami viduriniuose knygos skyriuose.

Sinchroniškumą galima bemat įvertinti tada, kai atkreipiame dėmesį, kaip jis veikia mūsų kasdieniame gyvenime. Norėčiau su jumis pasidalyti savo atrastais metodais, padedančiais pastebėti ir atskleisti galimo sinchroniško įvykio prasmę, ir suvokti, kaip kiekvienas toks įvykis gali padėti mums rasti ryšį su kažkuo savyje ir sąsajas su kitais.

Sinchroniškumas gali ne tik paaiškinti kasdienius įvykius, bet ir suteikti naujų įžvalgų apie tam tikras idėjas. Tarkim, „Permainų knyga“ – tai ateities pranašavimo būdas, kur klausiantysis sąmoningai, pasitelkęs sinchroniškumą, sukuria „atsakymą“, padedantį susivokti, kaip tinkamai elgtis arba mąstyti atsižvelgiant į laiką ir situaciją. Sinchroniškumas padeda paaiškinti parapsichologijos tyrinėjimus, pagrindžiančius sąsajas tarp mūsų ir kitų žmonių arba objektų.

Sinchroniškumas itin vertingas ir tuo, kad geba mums padėti rasti ryšį su prasmę suteikiančiais ir intuityviai numanomais gyvenimo principais, leidžiančiais „paklausyti savo širdies balso“, su *dao* – gebėjimu harmoningai sugyventi su visata. Sinchroniškumas gali suteikti reikalingą patvirtinimą, kad esame teisingame kelyje arba, priešingai, padėti suprasti nuklydus į šalį.

Galiausiai žvelgiant labai giliai, sinchroniškumas padeda mums įsisąmoninti, kad esame kažko, kur kas didingesnio už mus pačius, dalis, pajusti bendrumą ir vienovę su Savasties archetipu, metaforiškai išreikštą legendoje apie šventąjį Gralį, per Dievo karalystės sampratą arba grįžimą į Dao.

Ačiū

Už tai, kad pasidalijote sinchronišku įvykiu, redaktoriaus pastabas, teksto surinkimą, už viską, kas padėjo šiai knygai išvysti dienos šviesą: Davidui F. Brownui, Lois Bullis,

Marie Cantlon, Georgianai Cummings, Tenitai Deal, Mary Ivy Dekker, Kathleen Gauen, Jamesui Goodwinui, Jean Hayes, Kay Hensley, Annai Hogle, Nancy Haugen, Chauncey'ui Irvine'ui, Donnai Kaper, Davidui Lombardi jaunesniajam, Irene Peck, Lindai Purrington, Sarah Rush, Corneliai Schulz, Nancy Scotton, Frederickui Steele'ui, Lynn Thomas, Judy Vibberts, Kimberley Wilkins, Carol Wolman, Jimui Yandellui.

Nors esu šios knygos autorė, jaučiuosi, tarsi man būtų nusišypsojusi laimė dalyvauti sinchroniškame atsitikime. Nuo pat pradžių laimingi sutapimai atliko svarbų vaidmenį, nes žmonės ir įvykiai veikė išvien, padėjo, palaikė šios knygos atsiradimą ir išleidimą. Taip pat tikiu, kad ši knyga sinchroniškai pasieks tuos, kuriems ji skirta, ir pakliūs ten, kur turi pakliūti.

Jean Bolen
Mil Valis, Kalifornija
1979 m. kovas

5 SKYRIUS

Atsitiktiniai susitikimai, kurie virsta reikšmingais santykiais

*Atsitiktiniai susitikimai, kurie virsta reikšmingais
santykiais • Synchroniškumas kaip piršlys • Vidiniai archeti-
pai ir išoriniai žmonės*

Sinchroniškumas gali nutiesti kelią žmonių susitikimui. Išsamiau patyrinėję aplinkybes, kuriomis du žmonės susipažino ir ilgainiui užmezgė *reikšmingus* santykius, pastebėsime, kad tai surežisavo subtili ir nematoma likimo ranka, lemtis, sinchroniškumas arba giliau slypintis, pamatinis Dao – nesvarbu, kaip pavadinsime šį „piršlį“. Kai visiškai atsitiktinis susitikimas sutampa su vidine psichologine situacija, jis yra prasmingas, o sinchroniškumas akivaizdus. Bent man taip nutiko tiek asmeniniame, tiek profesiniame gyvenime.

Prieš man sutinkant savo vyrą, jaučiau, kad baigėsi vienas gyvenimo etapas ir atėjo metas judėti pirmyn. Nusprendžiau iš tiesų pajudėti. Susiorganizavau galimybę išvykti iš San Fransisko ir persikraustyti į Niujorką, kur ketinau baigti paskutinius rezidentūros metus prieš išvykdamą į Londoną – ten norėjau praleisti kitus metus.

Prieš persikraustant įvykęs atsitiktinis susitikimas pakeitė visą mano gyvenimo tėkmę.

Artėjo Padėkos diena, ir aš nusprendžiau šventes praleisti Los Andžele. Viena kambario bičiulė Elaine Fedors planavo surengti Padėkos dienos šventę mūsų bute Sausalite. Vakarėlio sumanymą pakišo Dickas Rawsonas, rezidentas psichiatras, savo draugą norėjęs supažindinti su Elaine. Likus dviem dienoms iki Padėkos dienos sužinojau, kad manęs penktadienį reikės klinikoje San Fransiske, taigi turėjau atsisakyti minties apie ilgąjį savaitgalį Los Andžele. Po to, kai man taip pakirpo sparnus, vakarėlio metu teko būti namuose Sausalite. Taip susiklosčius įvykiams, aš susipažinau su Jamesu Bolenu, už kurio po šešių mėnesių ištekėjau. Taip jau sutapo, kad Jimas Padėkos dieną taip pat planavo praleisti su giminaičiais Los Andžele, bet dėl nenumatytų darbo aplinkybių jam teko likti San Fransiske. Galiausiai, neturėdamas ką veikti per Padėkos dieną, Jimas paskambino Dickui pasiteirauti, ar kvietimas, kurio sulaukė prieš kelias savaites ir atsisakė, vis dar galioja. Kadangi kvietimas galiojo, Jimas atsirado mano gyvenime.

Dickas ir Jimas prieš kokius dvylika metų buvo oro pajėgų puskarininkiai. Kelerius metus jie nesimatė, o dabar jų keliai susikirto. Per tą laiką Jimas iš inžinerijos pasuko į žurnalistiką ir viešuosius ryšius, todėl iš Ajovos persikėlė į Pietų Kaliforniją, o galiausiai atsidūrė San Fransisko įlankos apylinkėse; Dickas iš Berklio perėjo į Los Andželo

medicinos mokyklą, vėliau persikėlė į Filadelfiją, kol galiausiai grįžo į San Fransiską.

Mūsų su Jimu susitikimą lydėjo visa virtinė sudėtingų sutapimų. Mūsų vidinis pasirengimas tokiam susitikimui, peraugusiam į meilę, kurią greitai vainikavo vestuvės, taip pat pareikalavo daugybės likimo vingių ir kitų santykių, atvedusių šio reikšmingo susikirtimo taško link. Šis susitikimas apvertė abiejų gyvenimus ir nuo to laiko mūsų keliai susiliejo į vieną.

Sunku pasakyti, tokią įvykių plėtotę lėmė sinchroniškumas ar paprasčiausiai taip susidėliojo įvykiai. Žvelgiant retrospektyviai, man atrodo, kad itin svarbus buvo pats susitikimo laikas, nes kaip tik baigėsi ilgai trukęs mano gyvenimo etapas ir konfliktiški santykiai, tad buvau pasiruošusi sutikti „subrendusį vyrą“. Išorinis, sinchroniškas įvykis sutapo su mano vidiniais pokyčiais ir taip pat atitiko panašiu metu susiklosčiusią Jimo situaciją.

Kai du žmonės sinchroniškai susitinka, kiekvienas jų yra svarbus kitam, abiem tai yra kritinė asmeninė akimirka, jie abu pasirengę tam sukrečiančiam įvykiui, tada gali įvykti dramatiški pokyčiai. Kaip sako C. G. Jungas, „dviejų asmenybių susitikimas yra tarsi dviejų cheminių medžiagų sąveika – jei įvyksta reakcija, pasikeičia abi pusės“. Kai kuriais atvejais kiekviena asmenybė tą svarbią akimirką gali būti nepaprastai imli tam tikrai cheminei kito reakcijai.

Pasvarstykite apie savo reikšmingus susitikimus, tuos, kurie baigėsi rimtais, svarbiais santykiais, nauja karjera

ar intelektualiu, psichologiniu, dvasiniu augimu. Pagalvokite apie sutiktus žmones, kurie vienu ar kitu būdu iš esmės pakeitė jūsų gyvenimo tėkmę. Tada prisiminkite pirmojo susitikimo su tuo žmogumi aplinkybes. Ar tas susitikimas, žvelgiant iš vidinio psichologinio požiūrio taško, įvyko pačiu laiku? Gal šiek tiek prieš tą įvykį nebūtumėte jam toks imlus ir taip į jį nesureaguotumėte? Gal kaip tik tada buvote jam atviri ir jautrūs, o tai sutapo su kito žmogaus būseną? Ar galėjo sinchroniškumas jus supiršti? Reikšmingi susitikimai, įvykę netyčia susidūrus dviem automobiliams, pasiklydus svetimame mieste ir atsitiktinai sutikus kitą amerikietį, netyčia atsisėdus šalia kito keleivio „Boeing 747“ lėktuve – visi šie įvykiai akivaizdžiai atsitiktiniai ir neplanuoti, tačiau juose juntamas subtilus sinchroniškumo prisilietimas. Kai tobulai dera vidinis nusiteikimas ir išorinis susitikimas, kuris atrodo kone šurpiausiai tiksliai sudėliotas, kad net neįmanoma būtų tyčia to suplanuoti, tada iš tiesų gali būti, kad sinchroniškumas pasidarbavo iš peties.

Regis, mano profesiniame kelyje irgi netrūko sinchroniškų susitikimų. Galbūt jie buvo kur kas akivaizdesni, nes kelias, kuriuo žmogus iki manęs (ar kurio nors kito terapeuto) ateina, gali būti atsektas, o jo vingiai kupini atsitiktinumų. Sinchroniškumas taip pat gali pasireikšti sukurdamas laisvą tarpelį mano dienotvarkėje, kad būtų galimybė priimti konkretų žmogų. Naujas pacientas gali sutrikti pajutęs, kad nepaprasta sinchroniškų aplinkybių virtinė atvedė jį į susitikimą su manimi, nustebti

suvokęs susitikimo ypatingumą ir kryptingumą. Kai šie jausmai prisideda prie didelių lūkesčių ir poreikių, atvedančių į pirmą susitikimą su psichiatru, visa tai sukuria intensyvią terapinę situaciją, kuri paliečia vaizdinius ir emocijas.

Vienas ypač slėpiningas susitikimas įvyko, kai į mane kreipėsi episkopalinės bažnyčios kunigas. Aš buvau jo bičiulio, kuriam patikėjo savo nevilties ir nerimo kupinus išgyvenimus, psichiatrė ir kartu vienintelė, kurią šis pažinojo, – žvelgiant paviršutiniškai, toks būdas rekomenduoti specialistą gana įprastas. Šis vyras labai nepasitikėjo moterimis ir vis dėsė man paskambinti, kol dėl susiklosčiusios situacijos apėmusi neviltis galiausiai privertė jį paminti savo nuostatas. Jam buvo sunku net įsivaizduoti terapiją su moterimi psichiatre. Žinodamas apie mane tik tai, kad esu daktarė Jean Bolen, ir padaręs prielaidą, kad toks vardas ir pavardė būdingi baltajai moteriai, jis sėdėjo laukiamajame nuogaustaudamas, kad šis susitikimas – baisi klaida. Kai aš nusileidau laiptais ir jis netikėtai priešais save išvydo vos pusantro metro ūgio Amerikos japonę, situacija neįtikėtinai pasikeitė.

Vienintelis jo teigiamas moters vaizdinys, kurį susidarė garbinamo dėdės, Japonijos okupacijos metu tarnavusio amerikiečių pajėgose, dėka, – buvo moteris japonė. Visas moteris jis laikė manipuliuojančiomis apsimetėlėmis, gąnėtinais priešiškomis ir galingomis, kurios paprastai laukdavo progos ką nors sukritikuoti. Nors pats su japonėmis moterimis nebuvo susidūręs, dėdės pasakojimai jam su-

formavo įsitikinimą, kad moteris vis dėlto gali būti neke-
lianti grėsmės, rūpestinga, palaikanti ir padedanti.

Savaime suprantama, mane pamačius jam nepaprastai palengvėjo, ir dėl taip netikėtai pasisukusių įvykių aš tapau ta, su kuria jis vis dėlto galėjo dirbti. Per pirmą susitikimą jį apėmęs palengvėjimas vėliau paskatino susimąstyti, nes mūsų susitikimo sinchroniškumas ilgainiui tapo vis akivaizdesnis. Jam reikėjo pasigilinti tiek į savo dvasinį pašaukimą, tiek į kūrybines pastangas rašyti, o iš visų galimų terapinių kryptių būtent jungiškoji analitinė perspektyva (kuri nebuvo jo sąmoningas pasirinkimas) tiko labiausiai. Jam atrodė, kad japonė moteris, jungiškosios pakraipos psichiatrė buvo kaip tik tai, ko jam reikėjo. Jei taip, sinchroniškumas turėjo būti itin subtiliai sustyguotas, kad šis susitikimas įvyktų, nes buvau vienintelė japonė analitikė.

Kitas susitikimas, taip pat turėjęs sinchroniškumo atspalvį, į terapiją atvedė vieną menininę, kuri tapo man itin svarbi. Prieš kelis mėnesius šiai moteriai kažkas mane rekomendavo, bet, nieko apie mane nežinodama, taip ir nepaskambino susitarti dėl susitikimo, tačiau vis nešiojosi mano vardą, užrašytą ant popieriaus lapelio. Po kiek laiko Pietų Kalifornijoje gyvenanti jos motina paprašė pasidairyti žurnalo „Aiškiaregis“, leidžiamo San Fransiske. Lankydamasi pas draugę ant kavos staliuko ji pastebėjo kone metų senumo suskaitytą šio žurnalo numerį. Smalsumo vedina ir norėdama sužinoti, kas taip

sudomino jos motiną, pavartė žurnalą ir aptiko vienetelį mano šiam leidiniui per visus šešerius gyvavimo metus parašytą straipsnį apie psichoterapiją ir meditaciją gydant vėžį, kuris buvo apie daktaro Carlo Simontono darbus, o straipsnio pabaigoje buvo pridėta mano nuotrauka ir trumpa biografija. Toks netikėtas susidūrimas su manimi žurnale paskatino ją kitą dieną paskambinti – kaip tik tądien dienotvarkėje turėjau laisvą vietą. Jei būtų man paskambinusi tada, kai pirmą kartą buvau jai rekomenduota, veikiausiai būčiau ją nusiuntusi pas kitą specialistą, nes tuo metu kurį laiką neturėjau galimybių priimti naujų pacientų.

Abiejų šių pacientų susitikimai su manimi buvo lydimi prasmingų sutapimų. Jų abiejų neapleido pojūtis, kad dėl tam tikrų ypatingai susiklosčiusių aplinkybių mes ėmėme dirbti kartu, o tai paskatino juos manyti, kad mūsų bendras darbas nuo pat pradžių bus prasmingas. Sinchroniškumas leido jausti, kad taip buvo lemta. Man prireikė kur kas daugiau laiko, kad suvokčiau, jog šie susitikimai man ilgainiui taps taip pat itin prasmingi ir skatins mano pačios tobulėjimą.

Savo darbą su kunigu galiausiai pateikiau kaip išsamią atvejo analizę, kurią pristačiau sertifikavimo komisijai, norėdama įveikti paskutinę pakopą prieš tampant jungiškąja analitike. Jo analizė buvo kupina sinchroniškų įvykių, kurie turėjo didelę įtaką mano apmąstymų šia kryptimi raidai. Iš dalies dėl savo patirties su tuo vyru aš dabar rašau šią knygą apie sinchroniškumą.

Menininkė, kuri manė, kad likimo pirštas pastūmėjo ją susitikimui su manimi, nepaprastai prisidėjo prie gilesnio mano suvokimo apie analizės prigimtį. Kai įpusėjusi būtent šią analizę netikėtai susivokiau, kad pati jaučiuosi šiek tiek paklydusi, ėmiau geriau suprasti, kodėl alchemija laikytina šio proceso metafora ir dėl kokių priežasčių pats C. G. Jungas galėjo taip giliai į tai pasinerti (savo darbuose „Psichologija ir alchemija“ („Psychology and Alchemy“) ir „Perkėlimo psichologija“ („Psychology of the Transference“), kur alchemijos traktatas pasitelkiamas procesui paaiškinti; ir „Sąjungos paslaptis“ („Mysterium Coniunctionis“). Šios menininkės terapijos procesas ėmė atrodyti kaip labirintas arba tamsus raizginys. Kai mitologinis veikėjas Tesėjas įžengia į labirintą, kad susigrumtų su Minotauru, jis nešasi auksinį Ariadnės siūlą, kad rastų išėjimą. Man atrodė, kad intuicija buvo mano auksinis siūlas, kuriuo galiu pasitikėti, ieškodama išėjimo tais atvejais, kai kiekvienas psichologinio labirinto posūkis ar vingis reikalavo rinktis veiksmą arba interpretaciją. Turėjau pasitikėti gilesniais dalykais nei tie, apie kuriuos žinojau iš savo mokymų ar ankstesnės klinikinės patirties, būtent ši patirtis suteikė man nuolankumo, kuklumo ir tikėjimo, kad galiu pasikliauti sapnų ar sinchroniškų įvykių nuorodomis.

Kadangi analizė yra labai intensyvus žmogiškas susitikimas, procesas paveikia ne tik pacientą: santykio galia sukelti pokyčiai taip pat gali paveikti ir terapeutą. Dėl to C. G. Jungas analitinį procesą lygino su alchemine re-

akcija – kad vienas elementas (pacientas) proceso metu pasikeistų, kitas (analitikas) irgi turi būti paveiktas. Man, kaip analitikei, atrodo, kad įžengdami pro mano kabineto duris, pacientai atsineša galimybę ir būtinybę man pastebėti tam tikrus savo pačios aspektus. Viskas, ką turėčiau sąmoningiau vertinti arba kas gali tapti mano Achilo kulnu, mano ribos, regis, sinchroniškai taip pat peržengia kabineto slenkstį. Po to, kai tai suvokiu, dabar, tomis akimirkomis, kai atrodo, kad būtent sinchroniškumas atvedė man kokį nors žmogų, susimąstau, ar šis susitikimas bus itin svarbus man ir pacientui.

Visiems žmonėms, kurių darbas susijęs su pagalba kitiems ar švietimu, praverstų turėti omenyje sinchroniškumą. Šis piršlys veikiausiai atves svarbius žmones į jų gyvenimą, sukurdamas galimybes abiem augti arba sukeldamas intensyvius ir kankinančius jausmus. Visuose sinchroniškuose susitikimuose svarbus psichologinis elementas aktyvus vienam arba abiem dalyviams, suteikdamas situacijai emocinį krūvį. Trauka, antipatija, susižavėjimas neišvengiamai iškyla tarp dviejų žmonių, kurie sinchroniškai susitinka. Taip nutinka dėl to, kad susitikimas iš psichikos gelmių iškelia emocinį krūvį turintį vaizdinį arba archetipą ir paverčia jį gyvu. O stipri emocinė reakcija į archetipinį vaizdinį ganėtinau natūrali.

Visi mes savo sąmonėje turime šiuos galingus vaizdinius, daug įvairesnius, nei gauname iš tėvų, egzistuojančius kolektyvinėje pasąmonėje, kuri pasiekama mums visiems. Romėnų poetas Terencijus, sakydamas „Visa, kas

žmogiška, man nesvetima“, kalbėjo kaip žmogus, turintis ryšį su kolektyvine pasąmone ir jos begalybe archetipų, bendrų visiems.

Archetipinių vaizdinių esama galybė ir jie įvairūs: patriarchališkas Tėvas (Jahvė, Dzeusas), Herojus (Heraklis ir, kai kuriems, Johnas F. Kennedy'is), Motina Žemė (Demetra, galbūt Golda Meir), Gražuolė (Helena iš Trojos arba Afroditė) arba Kristus (Ozyris), ir tai vos keli iš jų. Senovės graikų dievai ir deivės nebegyvena Olimpo kalne, bet jie vis dar gyvi mūsų kolektyvinėje pasąmonėje, kad ir kokiais vardais juos vadintume.

Kai psichologinė situacija, paliečianti ar pažadinanti kuri nors archetipą, aktyvuoja šį archetipinį sluoksnį, sukyla stiprūs jausmai. Tarkim, jei aktyvuojamas archetipas yra Kristus, įmanomos kelios jausminės reakcijos, kurios priklauso nuo to, kaip patiriamas šis jausmų kratinys ir vaizdinys. Jei jis aktyvuojamas charizmatiško religinio lyderio, tada archetipas gali būti projektuojamas į jį ir paskatinti žmones jam pasišvęsti ir garbinti (tarsi jis būtų Kristus). Arba archetipas gali būti išgyvenamas viduje – vienas žmogus gali jį pajusti kaip stiprų asmeninį įsitikinimą, kad Kristus gyvena jame, kitas gali būti „užvaldytas“ archetipo arba visiškai su juo susitapatinti ir skelbti visam pasauliui „Aš esu Kristus“.

Kai kasdieniame gyvenime žmogus iki ausų įsimyli, jo brangus asmuo tampa tuo emociniu kabliuku, kuris pritraukia archetipinę projekciją. Dažnai tasai kabliukas yra kokia nors estetinė savybė, kokie nors fiziniai bruožai

arba asmenybės savitumas. Tokio stipraus garbinimo sutrikdytas draugas gali nusistebėti „Ką tokio tu joje pamatei?“, suvokdamas, kad draugas mato kažką, ko pastebėti ir įvertinti jam nepavyksta. Šiuo atveju matomas archetipinis vaizdinys, kuris yra projekcija; kitaip tariant, „Grožis – tai archetipas matančiojo akyse“.

Neigiami vaizdiniai taip pat pasižymi tokiomis nepaprastai stipriomis savybėmis. Kritikuojantis, niurzgantis viršininkas gali įgauti kerštingojo Jahvės iš Senojo Testamento savybes. Savanaudė ir įkyri vyresnė moteris gali pasirodyti esanti viešpataujanti ir naikinanti būtybė kaip Kali – hinduistų gimimo ir mirties deivė, kurią reikia patenkinti, nuraminti ir jos bijoti. Kai kitas žmogus sužadina tokius jausmus kaip nepaprastas susižavėjimas, baimė, perdėtas pyktis, kažkas to žmogaus elgesyje, kokios nors jo savybės gali sukelti archetipinį vaizdinį. Tada į tą žmogų emociškai reaguojama taip, tarsi jis ir tasai vaizdinys susitapatintų. Kiekvienam buvo taip nutikę, o vėliau esame susivokę, kad perdėtai reagavau arba „ne viskas auksas, kas auksu žiba“, arba „mane, matyt, apžavėjo“, kai po pirminės emocinės reakcijos į archetipą vėl pasirodo tikroji žmogiškoji dimensija.

Kas aplink mane, tas ir manyje: kaskart, kai žmogų it magnetas traukia kitas, kuris atspindi teigiamą archetipą, arba žmogus yra linkęs perdėtai smerkti tą, kuris vertinamas kaip negatyvus žmogus, veikiausiai aplinkoje bus aktyvuotas archetipas. Dėl to išorinė patirtis iš tiesų yra vidinė situacija. Prisiminkime mano sinchroniš-

ką susitikimą su kunigu: remdamasis savo sąmoninga patirtimi, jis nežinojo, kad moteris gali būti patikima ir rūpestinga. Tačiau teigiamai vertinama, palaikanti moteris potencialiai egzistavo archetipiniame lygmenyje ir buvo įsivaizduojama kaip japonė. Kai pasirodžiau aš, atitinkanti archetipinį vaizdinį, jis buvo suprojektuotas į mane. Bemat jį apėmęs palengvėjimas nebuvo jausmas man, o emocija jo galvoje egzistuojančiam vaizdiniui. Anuometinis jo pasitikėjimas buvo paremtas ne žinojimu, kokia aš esu, o jo manęs patyrimu, *tarsi* aš būčiau jo teigiamas moters vaizdinys.

Kunigo depresija ir nevertingumas buvo susiję su neigiamą vidinę nuostatą; jo psichikoje egzistavo galinga vidinė „kalė“, kuri jį nuvertino, kandžiai ir sarkastiškai aiškino, kad jis yra nesvarbus, nusipelno blogai jaustis, kokios beprasmės ir bergždžios yra jo pastangos. (Prisiminiau Juleso Feifferio karikatūrą, kurią man parodė kitas pacientas; ten vaizduojamas nuo panašių po gobtuvu pasislėpusio kaltintojo teiginių besigūžiantis vyras. Vėliau vyras bando pamažu atsitiesti ir atsikirsti, kol galiausiai atmeta tokius kaltinimus; tada kaltinanti figūra nusimeta gobtuvą ir pareiškia: „Kaip gali taip kalbėti su savo motina?“) Šiam vyrui labai reikėjo vidinio santykio su teigiama moteriška figūra, kuri, jeigu jaustųsi atstumtas ar pabūgtų, jo silpnumu nepasinaudotų kaip galimybe užsipulti ir apiberti priešiškais, žeminančiais žodžiais, bet padrąsintų ir palaikytų. Kol gebėjimas atsiremti į save tapo šio vyro *vidinio* gyvenimo dalimi, jis galėjo tai projektuoti į mane,

o aš laikinai buvau tokiu objektu. Aš jam tapau padrąsinančia, puoselėjančia *išorinio* gyvenimo moterimi (už tai galima dėkoti japonės moters vaizdiniui). Pamažu jo teigiamas požiūris galėtų virsti vidine figūra arba požiūriu, į kurį remtūsi kaskart, kai jaustūsi nedrąsiai ir netvirtai. Tą vidinę figūrą jam ir reikėjo sutikti tada, kai mes susidūrėme mano laukiamajame.

Tenka pripažinti ir jaudinantį faktą, kad mano pacien-
tas ieškojo terapijos nė nežinodamas, ko reikia, ir bemat susitiko su archetipu, kurį jam reikėjo sutikti. Šis archetipas jame buvo sužadintas tą pačią akimirką, kai susitikome, o ilgainiui ir vidujai su juo susipažino. Vyras sinchroniškai ir tuo pačiu metu susitiko tiek su tinkamai parinkta išorine psichiatre, tiek su svarbiu vidiniu archetipu.

Kai kurie žmonės susiduria su sinchroniškais įvykiais, kuriuose nuolat pasirodo to paties asmenybės tipo žmonės arba archetipinių figūrų atstovai. Per kiekvieną tokį susitikimą tasai simbolinis žmogus iškyla „scenoje“, kad toje pačioje dramoje vėl atliktų vaidmenį. Vieno vyro atveju tokia drama kartojosi per nemalonias sąveikas su tuo, ką nusprendėme pavadinti „drakonėmis“. Jis vis sulaukdavo nepageidaujamo palankaus dėmesio iš tam tikro pobūdžio vyresnio amžiaus moterų – šis dėmesys, žvelgiant paviršutiniškai, buvo iki šleikštumo saldus, bet kartu reiklus ir, dideliam savo apmaudui, vyras būdavo linkęs tam paklusti. Tokios moterys atrodė dominuojančios ir galingos, o jis darė pasyviai ir atsispažindavo. Pacientui reikė-